

Besluitformulier

Team Sociale Basis

Zaaknummer: 3869714 Datum : 12 mei 2026	Opsteller S. Alberts
Onderwerp: principebesluit tot oprichting van Vitaliteitsbedrijf Alphen aan den Rijn (werktitel)	
Besluit: <ol style="list-style-type: none">1. Het college neemt kennis van het externe onderzoek, uitgevoerd door Tien-organisatieadvies, waarin advies is uitgebracht over het voornemen van het college om via quasi-inbesteding een eigen vitaliteitsbedrijf op te richten.2. Het college besluit de oprichting van een nieuw vitaliteitsbedrijf in de vorm van een besloten vennootschap, waarvan de gemeente 100% aandeelhouder wordt, als voorkeursvariant vast te stellen en de verdere uitwerking daarop te baseren.3. Het college besluit de zwembadexploitatie en de op preventie gerichte sport, cultuur- en beweegactiviteiten per 1 januari 2027 onder te brengen in het nieuwe vitaliteitsbedrijf, gericht op een operationele start per die datum.4. Het college verleent opdracht om de implementatie zoals beschreven in het onderzoek per direct te starten.5. Het college verzoekt de gemeenteraad, indien dat aan de orde geacht wordt, wensen en bedenkingen kenbaar te maken over de voorgenomen oprichting van het vitaliteitsbedrijf en het onderbrengen van de betreffende activiteiten daarin.6. Het college besluit de kosten van €120.000 voor de externe opdracht voor de implementatiefase te dekken uit de volgende posten:<ul style="list-style-type: none">- €100.000 uit de stelpost sportbeleid 65300800/000200;- €20.000 sport, bewegen voeding 65300805/343900;en deze mutatie financieel te verwerken door middel van bijgevoegde administratieve begrotingswijziging.	

Publiekssamenvatting

Op 27 januari 2026 nam het college het principebesluit tot het oprichten van een eigen organisatie voor de zwembadexploitatie en de op preventie gerichte sport, cultuur- en beweegactiviteiten. Deze functies die tot op heden zijn ondergebracht bij respectievelijk De Thermen 2 bv en Stichting Alphen Vitaal gaan per 1 januari 2027 verder als één organisatie: Vitaliteitsbedrijf Alphen aan den Rijn (werktitel). Het college vroeg om extern advies (uitgevoerd door 'Tien organisatieadvies') met uitwerking van dit principebesluit, waarin de (juridische, financiële, inhoudelijke, organisatorische) risico's van oprichting in beeld zijn gebracht. Daarnaast kreeg de externe partij opdracht een implementatie pad te schetsen waardoor, na dit besluit, per 1 januari 2027, de organisatie start.

Het externe advies is ontvangen. Op basis van dit advies neemt het college het principebesluit tot oprichting van Vitaliteitsbedrijf Alphen waarin de zwembadexploitatie en de op preventiegerichte sport- en beweegactiviteiten per 1 januari 2027 samen verdergaan als één organisatie. Het advies is om dit te doen in de vorm van een nieuwe besloten vennootschap (bv) waarbij alle aandelen in eigendom zijn van de gemeente. Het college neemt dit advies met deze voorkeursvariant over en geeft opdracht om de verdere uitwerking en implementatie op deze vorm te baseren.

Inleiding

In de huidige situatie voeren De Thermen2 bv en Stichting Alphen Vitaal de taken die het college vanaf 1 januari 2027 samenvoegt uit. Aan eerstgenoemde is in 2016 de zwembadexploitatie direct vergund vanwege de lokale opzet van de organisatie. Stichting Alphen Vitaal is in 2021 door de gemeente opgericht (via quasi-inbesteding). Gemeente wilde meer sturing op de inzet van op preventiegerichte sport, cultuur- en beweegactiviteiten. Beide organisaties zijn daarmee doelbewust en weloverwogen lokaal opgezet en van aard. Om de effectiviteit en de synergie van de uitvoering te vergroten en de binding met de lokaal-maatschappelijke opgaven en partners te behouden en te vergroten, besluit het college de taken van de beide organisaties nu onder te brengen bij één organisatie. De termijn waarop dit kan worden geëffectueerd, hangt samen met de resterende looptijd van de overeenkomsten met de huidige rechtspersonen tot en met 31 december 2026. Voor de wens om de organisatie van taken opnieuw in te richten, is 1 januari 2027 daarmee het aangewezen moment.

Op basis van het collegebesluit heeft het externe rapport nader uitwerking gegeven op welke wijze deze organisatie het best kan worden vormgegeven en ingericht. De keuze om toe te werken naar één nieuwe organisatie is met het principebesluit van januari 2026 in gang gezet. De centrale vraag is op welke wijze de activiteiten, medewerkers, verantwoordelijkheden, sturing en randvoorwaarden van De Thermen2 bv en Stichting Alphen Vitaal op een zorgvuldige en uitvoerbare manier kunnen worden samengebracht in het Vitaliteitsbedrijf.

Beoogd maatschappelijk resultaat

Vitaliteitsbedrijf Alphen gaat nog nadrukkelijker dan nu (met twee afzonderlijke organisaties) bijdragen aan de beleidsdoelstellingen van de gemeente op de terreinen van preventie, participatie en brede welvaart (zoals onder andere gehanteerd door het Sociaal Planbureau). De nieuwe organisatie is nadrukkelijk geen optelsom van een zwembadexploitatie met buurtsport- en cultuurcoaches, maar wel een organisatie die nog meer dan nu in samenhang effectief en doelgericht werkt aan bijvoorbeeld:

- Een hogere sport- en beweegdeelname en een hogere cultuurdeelname;
- Het verhogen van de vitaliteit van Alphense inwoners;
- Het bereiken van groepen die nu minder of niet participeren;
- Zwemveiligheid voor iedereen en zwemmen toegankelijk maakt voor iedereen;
- Samenwerking tussen sport, zorg, welzijn, cultuur, onderwijs en de wijk;
- Het beter benutten van sport en speelvoorzieningen als onderdeel van de wijk (open sportparken).

Kader

- Algemene wet bestuursrecht;
- Gemeentewet;
- Coalitieakkoord 2022-2026 'zichtbaar en dichtbij';
- Sportvisie;

- Sportakkoord I;
- Sportakkoord II;
- Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA);
- AZWA;
- Kunst- en Cultuurvisie 2021-2030;
- Sociale visie 'samen leven, samen bouwen';
- Agenda sociale basis;
- College- en raadsbesluiten Stichting Alphen Vitaal vanaf 2021 tot heden;
- College- en raadsbesluiten De Thermen2 bv vanaf 2016 tot heden.

Sommige van bovenstaande kaders betreffen juridische kaders, andere kaders – uiteraard in verschillende mate en in verschillende directe of meer indirecte vorm – hebben betrekking op bijvoorbeeld inhoudelijke of beleidsmatige aard.

Argumenten

Naast de bij 'beoogd maatschappelijk resultaat' benoemde doelstellingen besluit het college op basis van de volgende aanvullende argumenten om zelf een besloten vennootschap op te richten:

1. Het wil de lokale kracht en kennis maximaal inzetten en benutten;
2. Het wil zelf maximaal kunnen sturen op de inzet, doelstellingen en resultaten. Het college wil voorkomen dat lokale middelen (voor een deel) ten gunste komen van een externe partij met een winstoogmerk. Het college ziet in zo een geval een risico op sturing op financiële in plaats van maatschappelijke revenuen;
3. Het wil één efficiënte en effectieve lokale uitvoeringsorganisatie met een eenduidige en integrale relatie tussen uitvoering en gemeente.

In het externe onderzoek zijn ook andere varianten verkend. Deze zijn, kortgezegd en samengevat, minder passend beoordeeld, omdat zij minder bijdragen aan de gewenste vereenvoudiging van governance, de eenduidige relatie tussen gemeente en uitvoeringsorganisatie en de integrale sturing op exploitatie en preventiegerichte activiteiten.

Besloten vennootschap als rechtsvorm

Voor de rechtsvorm komt naar het oordeel van Tien organisatieadvies de besloten vennootschap het meest in aanmerking, onder andere omdat deze vorm voor het vitaliteitsbedrijf:

- De sterkste verbinding met de gemeente oplevert door laatstgenoemde de rol van 100% aandeelhouder, opdrachtgever en verhuurder toe te kennen en deze – met het oog op bredere bestuurlijke verankering – over tenminste twee afzonderlijke portefeuillehouders te verdelen;
- In vergelijkbare situaties bij andere gemeenten het vaakst succesvol wordt toegepast.

Andere rechtsvormen zijn in het externe onderzoek betrokken, maar voor de voorliggende situatie als minder passend beoordeeld.

Varianten binnen keuze voor besloten vennootschap als rechtsvorm

Binnen de keuze voor een b.v. zijn in hoofdzaak twee varianten:

1. Oprichting van een nieuwe bv: In deze variant wordt een nieuwe besloten vennootschap opgericht waarin de activiteiten en medewerkers van De Thermen2 bv en Stichting Alphen Vitaal worden samengebracht. Deze variant biedt de mogelijkheid om de organisatie, governance en inrichting van het Vitaliteitsbedrijf vanaf de basis opnieuw vorm te geven;

2. Overname en doorontwikkeling van De Thermen2 bv: In deze variant neemt de gemeente de aandelen van De Thermen2 bv over, worden de statuten aangepast en worden de activiteiten en medewerkers van Stichting Alphen Vitaal in deze organisatie ondergebracht. Deze variant bouwt voort op een bestaande organisatie en de bestaande structuur van De Thermen2 bv.

Andere varianten zijn in de verkenning betrokken, maar minder passend bevonden, omdat zij minder bijdragen aan één eenduidige organisatie met heldere governance en integrale sturing.

Keuze voor variant 1: oprichten van een nieuwe besloten vennootschap

Het college besluit een nieuwe bv op te richten. Deze variant biedt de meeste ruimte om beide organisaties op een evenwichtige manier samen te brengen, een duidelijke startpositie te creëren en de governance en inrichting van het Vitaliteitsbedrijf vanaf het begin samenhangend vorm te geven. De arbeidsrechtelijke en fiscale aspecten van deze variant zijn extern beoordeeld (respectievelijk AKD en Fiscaliade). Deze adviezen geven geen aanleiding om van deze richting af te zien. Wel vragen de arbeidsrechtelijke, fiscale en organisatorische uitwerking nog nadere uitwerking in de periode richting 1 januari 2027.

→ Arbeidsrechtelijk

Er is sprake van overgang van onderneming. Dit betekent dat rechten en verplichtingen uit bestaande arbeidsovereenkomsten in beginsel van rechtswege overgaan op de nieuwe organisatie. Dat geldt ook voor de toepasselijkheid van bestaande cao-afspraken.

Voor de verdere uitwerking betekent dit dat de volgende zaken nader uitgewerkt moeten worden:

- De personele overgang op basis van overgang van onderneming;
- De keuze en toepassing van cao's in de nieuwe organisatie;
- De pensioenpositie, in het bijzonder de verhouding tussen de pensioenfondsen SPR en PFZW;
- De positie van medewerkers die nu onder de cao Kunsteducatie vallen;
- De harmonisatie van arbeidsvoorwaarden en de personele communicatie daarover.

→ Fiscaal

Het Vitaliteitsbedrijf wordt ingericht als een besloten vennootschap waarvan de gemeente 100% aandeelhouder is. De fiscale advisering geeft geen aanleiding om van deze richting af te zien. De keuze tussen een btw-belaste en btw-vrijgestelde exploitatie vraagt nog een nadere financiële en fiscale doorrekening in het vervolgtraject, mede in relatie tot btw-aftrek en de toepassing van de SPUK-sport.

Daarnaast vraagt de uitwerking aandacht voor de inrichting van de relatie tussen gemeente en BV. Daarbij gaat het om:

- De vormgeving van governance en statuten;
- De wijze waarop de gemeente als aandeelhouder en opdrachtgever opereert;
- De opzet van de dienstverleningsovereenkomst;
- De vormgeving van de huurrelatie en huurovereenkomsten voor het vastgoed.

Bovenstaande zaken werken we nader uit in de periode tussen nu en 1 januari 2027 en worden volgens planning in november 2026 aan het college ter besluitvorming voorgelegd.

Intern is geadviseerd op de fiscale aspecten van het dossier. Dit advies is verwerkt in het definitieve advies van Tien-organisatieadvies. De belangrijkste interne conclusie was: nieuwe besloten vennootschap als voorkeursrichting niet blokkeren, maar ook de fiscale route nu als 'nog

niet als afgerond of voldoende' beoordelen. De juiste lijn: besloten vennootschap verder uitwerken, fiscale routekeuze expliciet openhouden tot een financiële vergelijking is gemaakt en de gekozen route met de Belastingdienst kan worden afgestemd.

Duurzaamheid

Het college beoogt te komen tot een robuuste organisatie die in de komende jaren een vaste en duurzame positie verwerft binnen het sociaal domein.

Participatie

Dit traject is gestart in afstemming met De Thermen2 bv en Stichting Alphen Vitaal. Dit betekent dat beide organisaties uitgebreid zijn gesproken en gevraagd om input. Beide organisaties hebben die input ook geleverd. Voor Stichting Alphen Vitaal geldt dat dit zowel op bestuurlijk als op managementniveau is gebeurd. Gelet op de aard van het vervolgtraject en de einddatum van de huidige overeenkomst met De Thermen2 bv is in dit traject primair gesproken met het management van De Thermen2 bv. Op bestuurlijk niveau zijn wel afspraken gemaakt over de overgang van de huidige exploitatie van de zwembaden naar het nieuwe Vitaliteitsbedrijf. Voor een goede overdracht geeft het college hier in de komende maanden nadere invulling aan. Participatie is in het vervolgtraject ook van cruciaal belang. Zeker wanneer er ook met medewerkers van beide organisaties wordt gesproken. Intern is het proces begeleid door een stuurgroep. In de stuurgroep namen deel de sectormanagers van gebiedsontwikkeling, vastgoed en grondzaken, financiën & JZI, sociale basis (als voorzitter en ambtelijk opdrachtgever) en de concerncontroller.

Financiële consequenties

Uitgangspunt is dat de verdere uitwerking van het vitaliteitsbedrijf plaatsvindt binnen de huidige financiële kaders van de gemeentelijke begroting, alsmede binnen de daar deels op van invloed zijnde rijksregelingen. Het gaat daarbij niet alleen om de thans structureel beschikbare middelen, maar ook om de middelen die tijdelijk van aard zijn. Daarbij merken we op dat specifieke rijksregelingen en concrete financiële toekenningen daaruit niet meerjarig vastliggen en ook (zeker voor wat betreft middelen van tijdelijke aard) reeds voor 2027 anders kunnen zijn dan in 2026 of gedurende eerdere jaren het geval is geweest. In de komende maanden worden de dienstverleningsovereenkomst, de begroting, de huurstructuur en de (financiële) relatie tussen gemeente en vitaliteitsbedrijf nader uitgewerkt. Het college besluit volgens planning in november 2026 over deze nadere financiële en contractuele uitwerking. Als uit die uitwerking blijkt dat aanpassing van budgetten of financiële kaders nodig is, wordt daarover separate besluitvorming gevraagd.

Het college besluit de kosten van €120.000 voor de externe opdracht voor de implementatiefase te dekken uit de stelpost sportbeleid (65300800/000200) ten bedrage van €100.000 en uit de begrotingspost sport, bewegen voeding (65300805/343900) ten bedrage van €20.000 en deze mutatie financieel te verwerken door middel van bijgevoegde administratieve begrotingswijziging.

Planning

Het uitgangspunt is een operationeel Vitaliteitsbedrijf per 1 januari 2027. Deze planning is krap, maar haalbaar op voorwaarde dat direct gestart wordt met de implementatiefase. Zie ook de risicoparagraaf. Deze planning sluit aan op het externe onderzoek, waarin is aangegeven dat alleen bij tijdige besluitvorming en directe start van de implementatie een zorgvuldige overgang per 1 januari 2027 realistisch is.

Fase	Periode	Resultaat
Uitwerking en advisering	maart – april 2026	Advies haalbaarheid voorkeursvariant en advies oprichting/implementatie
College & raadsbesluit	april – mei 2026	raad in de gelegenheid gesteld wensen en bedenkingen te geven
Juridische en organisatorische inrichting	mei – september 2026	oprichting Vitaliteitsbedrijf, governance en contracten
Implementatie en overgangsvorbereiding	september – december 2026	voorbereiding overgang activiteiten, medewerkers en bedrijfsvoering
Start nieuwe sportorganisatie	1 januari 2027	nieuwe organisatie operationeel

Vervolg/Realisatie

Na dit besluit volgt de implementatiefase waarin de volgende werkpakketten zijn geformuleerd:

Werkpakket	Uitgangspunt	Uitwerking
Governance en juridische inrichting	Het Vitaliteitsbedrijf wordt ingericht als een BV waarin de gemeente optreedt als aandeelhouder, opdrachtgever en verhuurder.	Oprichting en juridische structuur, statuten, governance-structuur, roldeling gemeente – Vitaliteitsbedrijf, inrichting governance in relatie tot fiscale aandachtspunten
Organisatie en activiteiten	Activiteiten van De Thermen2 B.V. en Stichting Alphen Vitaal worden samengebracht in één organisatie.	Organisatie-inrichting op hoofdlijnen, integratie exploitatie en sport- en beweegactiviteiten, positionering buurtsportcoaches, cultuurcoaches en overige activiteiten
Exploitatie en vastgoed	De gemeente blijft eigenaar van het vastgoed; het Vitaliteitsbedrijf wordt verantwoordelijk voor exploitatie en huurdersonderhoud.	Contractuele relatie, huur- en gebruiksstructuur, onderhoudsverdeling, kwaliteitsborging, aansluiting op gekozen exploitatievorm
Personele overgang	Overgang van activiteiten vindt plaats met inachtneming van overgang van onderneming.	Inventarisatie formatie, cao-toepassing, pensioen, harmonisatie arbeidsvoorwaarden, personele communicatie en overgangproces
Financiële en fiscale uitwerking	De inrichting moet aansluiten op de gekozen exploitatievorm en de fiscale randvoorwaarden.	Exploitatiebegroting, keuze btw-belast of btw-vrijgesteld, relatie met SPUK, dienstverleningsovereenkomst, huurstructuur, financiële relatie gemeente – Vitaliteitsbedrijf en risicoverdeling

Tien organisatieadvies werkt deze werkpakketten uit in de implementatiefase. De implementatiefase is gericht op de nadere uitwerking van de voorkeursvariant, niet op een heroverweging van de hoofdkeuze. Het doet dit in afstemming met De Thermen2 bv en Stichting Alphen Vitaal, maar ook in samenwerking met een ambtelijke projectgroep die voor de implementatiefase wordt samengesteld. De stuurgroep blijft met dezelfde ambtelijk opdrachtgever en voorzitter bestaan, maar kan als hier inhoudelijk aanleiding voor is worden uitgebreid met agendaleden. Voor specifieke onderdelen ten aanzien van fiscaliteit, arbeidsrecht etc. wordt gebruik gemaakt van gespecialiseerde externe partijen.

Risicoparagraaf

Bij het principebesluit tot oprichting van een eigen organisatie voor de zwembadexploitatie en de op preventie gerichte sport- en beweegactiviteiten wilde het college inzicht in de risico's van het traject. Deze risico's zijn in beeld gebracht door Tien organisatieadvies met als conclusie dat gemeente het besluit tot oprichting van een eigen nieuw vitaliteitsbedrijf kan nemen en dat het in de implementatiefase kan starten waarbij het een aantal zaken verder uitwerkt.

Het college staat voor een zorgvuldige implementatie. De planning laat beperkte ruimte voor uitloop. Vertraging kan leiden tot nadelige gevolgen van financiële, organisatorische en/of personele aard voor de gemeente en de betrokken organisaties.

Gelet op de beperkte doorlooptijd is het van belang dat we direct na besluitvorming met de implementatie starten. Alleen dan is een zorgvuldige overgang naar de nieuwe organisatie per 1 januari 2027 realistisch.

Als gedurende de implementatiefase blijkt dat een zorgvuldige overgang per 1 januari 2027 niet haalbaar is, bereidt het college tijdig een voorstel voor tijdelijke overbrugging voor, binnen de juridische en contractuele mogelijkheden. Daarbij staat continuïteit en kwaliteit van dienstverlening voorop boven het onverkort vasthouden aan de beoogde datum. Indien nodig en mogelijk kan daarbij worden bezien of voor onderdelen tijdelijk gebruik wordt gemaakt van een overbruggingsovereenkomst.

Naast de risico's die volgen uit de planning is er ook een financieel risico:

- Gemeente heeft de exploitatiebijdrage aan de zwembadexploitatie éénmalig, incidenteel verhoogd voor 2025 en 2026 met €250.000. Vanaf 2027 valt dit budget vooralsnog weg.
- Gemeente indexeert de huidige exploitatiebijdrage aan de zwembaden niet jaarlijks en de bijdrage aan de opdracht aan stichting Alphen Vitaal onvoldoende;
- Gemeente gaat kostprijsdekkende huur actualiseren voor het gebruik van het gemeentelijk Vastgoed. Dit betekent dat de gemeentelijke bijdrage ook naar dit niveau moet worden aangepast.

De bijdrage aan het nieuwe vitaliteitbedrijf moet in balans zijn met het per 2027 gewenste bedrijfsmatige en maatschappelijke rendement dat de gemeente van het bedrijf verwacht (en moet zijn voorzien van voldoende meerjarig perspectief).

Bijlagen:

- Advies Tien organisatieadvies (dd, 23 april 2026), met bijlagen:
 - o Het memo "2020409 - Werkingssfeeronderzoek Welzijnsbedrijf (63442183.6)" van AKD (vertrouwelijk)
 - o De e-mail "2026-04-03 fiscale aandachtspunten vitaliteitsbedrijf - verzoek om expliciete beoordeling v2".
 - o Memo sportexploitatie Alphen ad Rijn" van Fiscaliade.
- Begrotingsverwerking;
- Memo MT/DT/PO oprichting Vitaliteitsbedrijf Alphen (De Thermen 2 en Alphen Vitaal);
- Raadsvoorstel wensen en bedenkingen.